

Milena MITROVIĆ, master*

**Jevremović Petrović, Tatjana. 2019. *Modeli osnivačkih akata*.
Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u
Beogradu, 303.**

Modeli osnivačkih akata predstavljaju jedno od veoma složenih pitanja kompanijskog prava. O složenosti tog fenomena možda najbolje govori činjenica da ti modeli nisu značajni samo za osnivanje i registraciju društava, kada su prvenstveno u funkciji pojednostavljenog osnivanja odnosno registracije društva, već su od izuzetnog značaja i za funkcionisanje društva. Funkcija i značaj modela se može sagledavati i u odnosu na potrebu digitalizacije, na koju ni kompanijsko pravo nije ostalo imuno. Modeli osnivačkih akata su naročito važni za malo i srednje preduzetništvo i zatvorena društva, koji tek poslednjih godina dobijaju pažnju koju zavređuju.¹

Profesorica Tatjana Jevremović Petrović je izborom da obradi modele osnivačkih akata još jednom pokazala izuzetnu sposobnost da prepozna najsuptilnija pitanja kompanijskog prava i pre nego što ona dospeju u centar interesovanja u teoriji i praksi; ona kojima bi zakonodavac, ali i teoretičari trebalo da posvete posebnu pažnju. Autorka je prepoznala šta čini samu srž nastojanja da se pojednostave pravila kompanijskog prava, da se unaprede, ubrzaju i olakšaju postupak osnivanja i registracije, kao i funkcionisanje društava, njihova efikasnost i konkurentnost. Čini se da su reformu kompanijskog prava obeležile upravo te potrebe.² Očigledna je potreba da se uvažavaju individualne potrebe društava, da se ostavi dovoljno prostora za autonomiju volje i dispozitivna pravila, ali ne na uštrb pravne sigurnosti i

---

* Istraživač pripravnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Srbija, *milena.mitrovic@diplomacy.bg.ac.rs*.

¹ Mada su mala i srednja društva po pravilu zatvorena, to ne mora nužno da bude slučaj. Danas je moguće zamisliti i javna društva manjeg obima, pa obim društva više nije dominantna karakteristika koja razdvaja javna i zatvorena društva.

² Više o tome videti u: Jevremović Petrović 2012, 33–42.

interesa trećih lica. Umesno je, zbog toga, postaviti pitanja: gde je tu mesto modela osnivačkih akata i kako postići da modeli, nasuprot uverenju da podstiču jednoličnost, postanu snažan instrument za individualizaciju i uvažavanje različitih potreba društva, njegovih osnivača, pravnog i ekonomskog okruženja? Monografija *Modeli osnivačkih akata* nudi odgovore na ta, ali i mnoga druga pitanja. Podeljena je na šest delova, od kojih se svaki sastoji od nekoliko poglavlja.

Prvi deo, nakon uvodnih izlaganja, sadrži terminološka određenja. Iako definisati neki pojam nije nimalo lak zadatak, naročito kada taj pojam, poput pojma modela osnivačkog akta, pokazuje osobenosti i u zavisnosti od toga o kojem pravnom sistemu je reč, autorka uspeva da iz jednog takvog fenomena, vrlo kompleksne prirode, izdvoji zajedničke osobine i na taj način taj pojam precizira i definiše. Već prilikom definisanja prve karakteristike modela, a to je da modeli osnivačkih akata predstavljaju skup određenih pravila, jasno je da preciziranje prirode tih pravila nije moguće učiniti tako da se dobije jedinstvena definicija, odnosno nemoguće je ne razlikovati različite vrste modela – prema stvaraocu, sadržaju dispozicije itd. Druga važna karakteristika modela osnivačkih akata je da *sadrže različite odredbe koje se odnose na osnivanje, ali i na funkcionisanje društva*. Prilikom navođenja još jedne karakteristike, a to je da su modeli sistematizovana opšta pravna pravila, autorka naglašava da celovitost uređenja modelom ne znači da će njime biti uređena sva pitanja od značaja za osnivanje i funkcionisanje društva, jer to ne bi bilo celishodno, već obavezni, minimalni (bitni) elementi osnivačkog akta. Naročito se insistira na tome da treba da postoje modeli koji se primenjuju za određenu formu jer se na taj način oni konkretizuju i prilagođavaju osobenostima i potrebama te konkretne forme. Ipak, važno je naglasiti da celovitost uređenja ne znači nužno i obaveznu primenu, osim ako pojedini modeli ne zahtevaju da se prihvate ili ne prihvate u celini. Autorka na kraju zaključuje da su *modeli namenjeni neposrednom, pojedinačnom uređenju, primeni na jedno, tačno određeno privredno društvo*.

Teme reforme kompanijskog prava u Evropi i novih regulatornih ciljeva kompanijskog prava obeležile su poslednje dve decenije – tome je posvećen *drugi deo* knjige. Veliki uticaj na kompanijsko pravo su ostvarile globalizacija i internacionalizacija, digitalizacija, unifikacija i harmonizacija pravila. Veoma važnu ulogu u tim procesima imale su međunarodne organizacije, od kojih je za područje Evrope naročito važna Evropska unija. Prirodno je usledila i promena regulatornih ciljeva kompanijskog prava. U skladu sa tim, reforma pravila kompanijskog prava nije se ograničila samo na pojednostavljevanje pravila i digitalizaciju kompanijskog prava već i na prilagođavanje novim ciljevima kompanijskog prava – a to su prvenstveno efikasnost i konkurentnost. Pritom, okretanje novim ciljevima ne podrazumeva zanema-

rivanje drugih važnih ciljeva kompanijskog prava, među kojima je zaštita interesa pojedinih lica tradicionalno postavljana kao jedan od osnovnih ciljeva. Važan aspekt reforme kompanijskog prava je i uočavanje potrebe za posebnim regulisanjem zatvorenih društava. Postalo je jasno da postoje jaki razlozi koji govore u prilog tome da ona zaslužuju poseban regulatorni pristup. Očigledno je da je iznijansiran pristup regulisanju funkcionisanja privrednih društava neophodan, i to ne samo u razlikovanju javnih i zatvorenih društava. Uočeno je da je čak i među zatvorenim društvima, zanemarujući njihovo razlikovanje prema formama, moguće identifikovati različite tipove zatvorenih društava (jednočlano, porodično, veliko zatvoreno društvo, društvo koje je članica grupe itd.), pa su, samim tim, različite i potrebe uređivanja određenih pitanja. Zbog toga i ne čudi to što su upravo u ovom domenu dispozitivna pravila naročito poželjna.

Reforma u Evropi je naročito bila usmerena na tri oblasti: na osnivanje i registraciju društava, pravila o kapitalu i pravila koja se odnose na strukturu društva i unutrašnje odnose. Kada su se zakonodavci našli pred izborom da li da uvedu pojednostavljena pravila za postojeće forme društava ili da uvedu nove forme ili tipove pojednostavljenih društava, za njihovu odluku je veliki značaj imala pravna tradicija, ali i ciljevi koje je trebalo postići reformama. Za neke države, poput Nemačke, bilo je prihvatljivije da uvedu alternativne pojednostavljene forme nego da diraju u postojeća pravila (o društvu sa ograničenom odgovornošću). Slično opredeljenje je imala i EU, koja predlaže uvođenje novih „evropskih“ formi društava. S druge strane, Velika Britanija se opredelila da sprovede sveobuhvatnu reformu i da pojednostavi postojeće forme zatvorenih društava. U nekim državama, među kojima je i Republika Srbija, sprovedene su umerenije reforme, ali uz značajne izmene pravila, koja su postala fleksibilnija. Jedan od modaliteta pojednostavljivanja pravila išao je ka tome da se pojednostave pravila za klasične forme društava, ali samo za neke oblike (primera radi, jednočlana društva sa ograničenom odgovornošću). Javljaju se i drugi pravci reformisanja, tipični za vanevropsko područje, gde se prihvataju određene ugovorne i alternativne forme.

U trećem delu knjige detaljnije se razmatra uloga modela u osnivanju i registraciji društva, uređenju društva, harmonizovanom uređenju i prekograničnoj pokretljivosti društva. Naročito važan segment reforme kompanijskog prava jeste mogućnost registracije bez fizičkog prisustva (*online*) i uvođenje „jednošalterskog“ sistema, kako bi se omogućilo da se ceo postupak obavi na jednom mestu. Najpre, kada je reč o ulozi modela u *osnivanju i registraciji društva*, odgovor na pitanje zašto su modeli veoma važni treba potražiti u činjenici da su modeli stalno dostupni. Modeli su unapred pripremljena pravila, odnosno odredbe koje su tipične, te nema dugotrajnog usaglašavanja volje osnivača, a nema ni dodatnih troškova koji

nastaju kada se angažuju profesionalci koji treba da sačine taj akt. Kada je omogućena elektronska registracija društva, tada je celokupan postupak nekada moguće završiti i za samo nekoliko sati. Osim toga, modeli su naročito podesni za neke tipične situacije: osnivanje jednočlanih, a naročito potpuno zavisnih društava; kada treba podstaći određene osnivače, odnosno osnivače u određenom starosnom dobu; zatim kada je reč o određenim pojednostavljenim formama ili tipovima privrednih društava.

Međutim, nastojanje da se postupak pojednostavi i učini jeftinijim teško je sprovesti ukoliko i dalje postoje vrlo kompleksni i dugotrajni mehanizmi kontrole osnivačkog akta. O tome koliko se nade polaže u modele osnivačkih akata možda najbolje govori činjenica da se čak išlo dotle da je postojala ideja da modeli mogu potpuno da otklone potrebu pravne pomoći ili prethodne kontrole osnivačkog akta. Sasvim očekivano, u nekim nacionalnim pravima i dalje postoji snažan otpor prema toj ideji. Uz to, značajan ograničavajući faktor predstavlja i okolnost da i dalje opstaju određena ograničenja elektronske registracije usled bojazni od raznih vidova zloupotrebe, bez obzira na činjenicu da veliki broj država članica EU omogućava elektronsku registraciju društva bez potrebe fizičkog prisustva osnivača pred nadležnim organima.³ U svakom slučaju, bez obzira na model kontrole koji se primenjuje na osnivački akt, nesporno je da su modeli uticali na smanjenje troškova i skraćivanje postupka osnivanja, pa čak i u onim pravnim sistemima gde je (i dalje) predviđeno učešće notara ili suda. Uticaj korišćenja modela osnivačkih akata se naročito može videti u onim pravima koja ne predviđaju materijalnu kontrolu dokumenata i podataka prilikom registracije, među kojima je i Srbija. Ipak, autorka upozorava da je neophodno da model osnivačkog akta bude adekvatan, stručno i pravilno sastavljen. U suprotnom, ne samo da će izostati pozitivni efekti korišćenja modela već korišćenje neadekvatno, nekvalitetno i nestručno sastavljenih modela osnivačkih akata može imati značajne negativne posledice. Nesporno je, međutim, da je realizacija ideje modernizacije i pojednostavljenja postupka osnivanja i registracije društava teško zamisliva bez korišćenja modela osnivačkog akta.

Kada je reč o funkciji modela osnivačkih akata prilikom *uređenja društva*, važno je istaći da su modeli veoma podesni da se zadovolje različite potrebe različitih tipova, odnosno formi društava, ali i kada je reč o standardizaciji uređivanja odnosa u određenom društvu. Pritom, ne treba gubiti iz vida da postoje određena pitanja u vezi sa funkcionisanjem i uređenjem društva koja nije moguće do kraja svesti na „tipske“ odnose – tako nešto je u oštroj suprotnosti sa idejom korišćenja modela osnivačkih akata. Jedino uravnotežen pristup dovodi po pozitivnih efekata, a u suprotnom nije

³ Videti i: Rojo-Viljanova (Royo-Villanova, 151–152).

jasno zbog čega bi modeli uopšte postojali i na koji način bi doprineli ideji poboljšanja efikasnosti društava u svim aspektima.

Sasvim prirodno, modelima osnivačkih akata se upućuju i određene zamerke. Glavne zamerke modelima osnivačkih akata su: da ne omogućavaju individualizaciju i da ograničavaju slobodu ugovaranja; da su nefleksibilni; da suviše pojednostavljaju pravila kompanijskog prava i da uređivanje određenih pitanja prenose na teren obligacionog prava. Ipak, na različite prepreke i nedostatke ne treba gledati kao na nepremostive. Naprotiv, autorka u izlaganju ukazuje na to da postoje različiti načini da se pojedini nedostaci prevaziđu ili barem u značajnoj meri ublaže. Autorka se zalaže da modeli budu zvanični, po mogućstvu zakonski, s tim što bi trebalo da se sastave tipski modeli, odnosno da se sastavi nekoliko modela. Da bi njihov kvalitet bio zadovoljavajući, apsolutno je neophodno učešće stručnjaka – kako onih iz teorije, tako i onih iz prakse koji su imali priliku da vide sa kojim problemima se modeli osnivačkih akata suočavaju.

Četvrti deo monografije se detaljnije bavi različitim vrstama modela i njihovim glavnim karakteristikama. Modeli osnivačkih akata mogu se klasifikovati prema različitim kriterijumima: formi, obliku i prirodi pravnih pravila koja sadrže (zakonski i privatni); prema autoru; prema sadržaju; prema formi društva; prema funkciji; prema domašaju (granicama) primene modela. Međutim, važno je napomenuti da se te podele nekad i preklapaju. U tom delu posebno su razmotrene prednosti i mane zakonskih, privatnih, modela za različite forme društava, opcionih i obaveznih modela.⁴

Naročita prednost zakonskih modela osnivačkih akata ogleda se u tome što oni mogu da ponude veoma kvalitetna pravila; veoma su korisni za osnivanje određenih tipova ili formi pojednostavljenih društava i za uvođenje supranacionalnih formi i harmonizaciju u okviru prava EU. Posebno im se zamera to što pate od nefleksibilnosti. S druge strane, *privatni modeli* su fleksibilniji, ali oni imaju drugačiju vrstu nedostataka, pa se tako govori o „demokratskom deficitu“ procedure njihovog donošenja; nekad su nestručno i loše sastavljeni, a najviše im se zamera činjenica da nemaju zakonsku snagu i da nisu sankcionisani državnim aparatom (mada to ne isključuje druge, privatne sankcije – isključenje iz komora, udruženja i sl.). Naročita prednost privatnih modela je to što su često oslobođeni političkih upliva, te su naročito pogodni kao nadnacionalni modeli kojima se vrši unifikacija. Važna uloga privatnih modela je bila predviđena i u uvođenju evropskih formi zatvorenih

---

⁴ O drugim klasifikacijama je bilo reči na drugim prigodnim mestima u monografiji.

društava, budući da su prepoznati kao veoma snažan instrument koji bi omogućio da se prevaziđu razlike u nacionalnim sistemima.

Modeli osnivačkih akata mogu da budu namenjeni za *sve forme*, što je retkost, za *pojedine grupe ili tipove društava* ili za *pojedinačnu formu*. Upravo je dilema mnogih regulatora kakvi modeli treba da budu ponuđeni. Modeli koji se odnose na sve forme ocenjeni su kao neprilagođeni različitim potrebama različitih formi i tipova društava, zbog čega je čak i Engleska, poznata po modelima osnivačkih akata, odustala od toga da ima jedinstven model osnivačkog akta. Tipično se modeli odnose na određenu formu, a najrasprostranjeniji je model osnivačkog akta koji se odnosi na društvo sa ograničenom odgovornošću, i to iz nekoliko razloga. Prvo, takva društva, odnosno njihovi članovi i osnivači, imaju najviše koristi od postojanja modela. Ne samo da su im od koristi kada je reč o smanjenju troškova osnivanja već je i individualizacija pristupačna budući da mogu da se izvrše naknadne izmene ukoliko to bude potrebno. Modeli mogu imati važnu, ali ograničenu ulogu za društva lica: modeli su vrlo korisni za osnivanje takvih društava, ali za uređenje to baš i nije slučaj usled činjenice da ta društva zahtevaju individualizaciju do te mere da se upotreba modela čini veoma upitnom. Modeli su naročito podesni za uređivanje jednočlanih društava sa ograničenom odgovornošću, koja imaju ograničen krug pitanja koja treba regulisati, kao i za posebne tipove postojećih formi, odnosno u funkciji njihovog pojednostavljenog osnivanja.

Modeli mogu biti *obavezni ili opcioni*, zavisno od toga da li je moguće optirati za njihovu (ne)primenu. Pritom, tu podelu ne treba mešati sa razlikovanjem zakonskih i privatnih modela osnivačkih akata. Tipično se obaveza korišćenja vezuje za osnivanje pojedinih tipova društava ili za pojednostavljeno osnivanje društava, naročito kada je reč o elektronskoj registraciji društava. Postojanje opcionih modela, odnosno njihova fakultativna primena ocenjeni su kao veoma poželjni, naročito za uređivanje društava.

Peti deo monografije je posvećen funkciji modela osnivačkih akata. Teorijske rasprave o pravnoj prirodi pravila koja sadrže modeli osnivačkih akata do sada su bile zapostavljene. Dalje izlaganje u ovom poglavlju je usmereno ka razmatranju modela kao dela kompanijskopravne regulative, pri čemu je posebna pažnja posvećena razlozima postojanja imperativnih pravila, funkciji dispozitivnih pravila, različitim pojavnim oblicima dispozitivnih pravila, regulatornim uputstvima, ali i regulatornoj funkciji modela osnivačkih akata. Modeli osnivačkih akata se mogu posmatrati i kao tehnika uređenja odnosa. Kako su modeli osnivačkih akata po tehnici zaključenja slični formularnim ugovorima i opštim uslovima poslovanja, autorka preispituje opravdanost primene pravila koja se odnose na opšte

uslove poslovanja i formularne ugovore. Činjenica da nekada postoje obaveznost i ograničenja koja se odnose na obaveznost primene modela ili njihovog sadržaja ne znači da su to ugovori po pristupu; tada po pravilu nema neravnopravnosti ugovornih strana, što je glavna odlika ugovora po pristupu – upravo suprotno, zakonodavac nastoji da interese različitih lica zaštiti i uravnoteži.

Centralno pitanje *šestog dela* je primena modela osnivačkih akata. Važno pitanje obrađeno u tom poglavlju odnosi se na sadržinu modela osnivačkog akta i osnivačkog akta sačinjenog na osnovu modela. Jedna od dilema jeste da li tim modelom treba da se urede sva ili samo neka pitanja. Naime, model je moguće razlikovati prema obuhvatu: celoviti i delimični. Celovitost ne znači da su uređena sva pitanja već samo ona najvažnija. Štaviše, celovitost ne znači ni obaveznost primene u celini. Ipak, što je model stroži (odnosno što je manja mogućnost izmene odredaba) – to je krug pitanja uži jer postoji potreba za fleksibilnošću uređivanja, dok se najvažniji, nužni elementi uređuju iscrpno. Sadržaj modela, kada se njegovo korišćenje prihvati ili je obavezno, može biti imperativan ili dispozitivan. Sadržaj dalje može biti fleksibilan, ukoliko se može dopuniti, ili strog – tada sme da sadrži samo elemente predviđene modelom.

Po prirodi stvari, i model osnivačkog akta sadrži nužne – bitne elemente osnivačkog akta, korisne elemente (značajne za uređivanje osnivanja ili funkcionisanja društva) i određene sporedne elemente. Takozvani „korisni elementi“ su naročito važni i treba im posvetiti veću pažnju, umesto da se samo nude doslovce prepisana dispozitivna pravila. Upravo je to, čini se, glavna „boljka“ modela koji se trenutno nude u srpskom pravu. Dakle, umesto „prepisivanja“ dispozitivnih pravila, osnivačima treba ponuditi alternativna rešenja. To je naročito korisno ako se uzme u obzir da bi sastavljanje osnivačkih akata po uzoru na model trebalo da omogući manje troškove i jednostavniju kontrolu. Naročito se ukazuje na veliki potencijal korišćenja algoritama koji kombinuju opcije i nakon opredeljivanja sastavljaju dokument. Razmatranje se dalje usmerava ka pitanjima sadržaja osnivačkog akta sastavljenog na osnovu modela, primeni opštih pravila o sadržaju osnivačkog akta sastavljenog prema modelu, pretpostavljenoj primeni modela i (ne)primeni pravila koja važe za formularne ugovore i opšte uslove ugovora. Druga važna pitanja koja se odnose na modele i osnivačke akte sastavljene na osnovu modela jesu i: mogućnost izmene i dopune osnivačkog akta sastavljenog na osnovu modela; tumačenje odredaba takvog osnivačkog akta, kao i kontrola i ništavost modela i osnivačkog akta sastavljenog na osnovu modela.

Mogućnosti izmene osnivačkog akta umnogome zavise ne samo od njegovog sadržaja, koji može biti promenljiv ili nepromenljiv, već i od toga

da li je model osnivačkog akta prvenstveno namenjen jednostavnijem i efikasnijem osnivanju i registraciji društva. Tako je u nekim pravima korišćenje modela preduslov za privilegiju jednostavnijeg i efikasnijeg osnivanja, a u suprotnom, ukoliko se model menja – društvo se registruje i osniva u standardnom postupku osnivanja, bez mogućnosti da koristi prednosti elektronske registracije u kratkom roku. To, po pravilu, ne utiče na mogućnost kasnije izmene osnivačkog akta, prema redovnom postupku izmene osnivačkog akta, ali je ona ograničena, odnosno onemogućena u trenutku osnivanja i registracije društva.

Kada je reč o tumačenju odredaba, naročito o zakonskim modelima, opravdano ih je tumačiti kao objektivno pravo, dok se u delu u kojem postoji odstupanje mogu primeniti opšta pravila obligacionog prava koja se primenjuju na tumačenje ugovora (pravnih posla). Ipak, bez obzira na činjenicu da su, prema tehnici zaključenja, modeli bliski formularnim ugovorima, trebalo bi isključiti primenu posebnih pravila koja važe za te ugovore. Izuzetno, to može biti slučaj kada postoji neravnopravnost ili jednostrano predložena sadržina osnivačkog akta, kada to ne treba povezivati sa primenom modela, već je reč o tome da su prilikom sačinjavanja postojale neke posebne okolnosti koje bi opravdale primenu tih posebnih pravila o tumačenju. U vezi sa konstatacijom da su modeli, ako se posmatra tehnika zaključenja, bliski opštim uslovima poslovanja, postavlja se pitanje da li dolazi u obzir primena pravila o posebnoj kontroli sadržaja modela. Isto kao i za prethodno, primena bi došla u obzir u retkim slučajevima, a i tada bi trebalo imati u vidu da to nije posebna kontrola modela već bi i u tom slučaju to bila posledica konkretnih okolnosti.

Naročito je zanimljivo izlaganje posvećeno potrebi usvajanja zakonskih modela osnivačkih akata u srpskom pravu. Autorka posebno naglašava potrebu da uvođenje modela treba da ima u vidu potrebe domaćeg privrednog okruženja. Čini se da je to često bilo zapostavljano u reformama kompanijskih propisa. Premda srpskom pravu nisu strani zvanični privatni modeli, kao i drugi modeli ponuđeni u pravnim bazama, zbirkama i knjigama, čini se da svi modeli koji su ponuđeni naročito pate od toga što je njihova funkcija ograničena na osnivanje, registraciju, edukativnu i informativnu funkciju, dok je u ponuđenim modelima zapostavljena funkcija uređenja, kao izrazito važna funkcija modela. Autorka na kraju poglavlja daje i konkretne predloge kako bi postojeći nedostaci mogli da se reše. Zbog ozbiljnih nedostataka postojećih modela, autorka najpre preporučuje da zakonodavac pristupi izradi zakonskih modela osnivačkih akata, uz napomenu da je unapređivanje privatnih modela takođe važno jer doprinosi daljem razvoju i kvalitetu modela. Ne samo da bi kvalitetni modeli doprineli kvalitetnom uređenju društava već bi naročito pozitivno mogli da utiču na konkurentnost srpskih

formi društava, primera radi društva sa ograničenom odgovornošću, pa i podsticanju prekograničnih aktivnosti. U tom smislu, tome bi mogao ključno da doprinese kvalitetan prevod modela osnivačkih akata.⁵ Na kraju, autorka sumira predloge i nabroja karakteristike koje bi preporučeni zakonski modeli trebalo da poseduju. Ukratko, modeli treba da budu obuhvaćeni zakonskim odredbama; važno je da se uzmu u obzir različiti tipovi privrednih društava; različiti tipovi modela bi se mogli razvijati i uključivanjem drugih, privatnih modela; veoma je važno kvalitetno, a ne samo efikasno uređenje; modeli moraju biti opcioni, a njihov sadržaj načelno dispozitivan i podoban za individualizaciju i prilagođavanje individualnim potrebama. Veoma je važno da modeli treba da predstavljaju komplementarni deo, a ne zamenu za dispozitivne norme.

Monografija *Modeli osnivačkih akata* profesorke Tatjane Jevremović Petrović predstavlja delo od izuzetnog naučnog i praktičnog značaja i dragocena je za sve koji se bave kompanijskim pravom. Pisana je jasnim, lepim stilom; zasnovana na bogatoj domaćoj i stranoj literaturi. Veoma je pohvalno što autorka, već tradicionalno, nastoji da doprinese tome da se i u teoriji i u praksi posveti zaslužena pažnja potrebama malog i srednjeg preduzetništva i zatvorenih društava. Ova knjiga je prvo sistemsko delo o modelima osnivačkih akata, u kojem se na zaokružen i dubinski način razmatraju najznačajnija pitanja u vezi sa modelima osnivačkih akata i njihovom primenom. S obzirom na složenost i značaj fenomena modela osnivačkih akata, kao i njihovu sve veću rasprostranjenost, potreba za ovakvim delom je neupitna. To naročito dolazi do izražaja u svetlu činjenice da postojeći modeli osnivačkih akata u srpskom pravu imaju ozbiljne nedostatke; da je njihova upotreba praktično obesmišljena jer se koriste uglavnom zbog toga što su besplatni ili je to povoljnije rešenje nego angažovanje stručnih lica koja bi osnivački akt sastavila prema individualnim potrebama društva i njegovih članova. Srpska pravna praksa je u tom pogledu u velikom raskoraku sa potrebama i ciljevima modernog kompanijskog prava i srpskog pravnog i ekonomskog okruženja, na šta autorka na više mesta ukazuje i insistira na tome da bi postojeći nesklad trebalo ukloniti. Monografija nudi odgovor na pitanje kakvi modeli treba da budu da bi njihova upotreba došla do punog izražaja na pravi način. Neretko se nailazi na dela u kojima se sa velikim entuzijazmom piše o rešenjima iz uporednog prava, pri čemu se ona u velikom broju slučajeva idealizuju te se gotovo bezuslovno zagovara njihovo implementiranje u srpsko pravo. To često rezultira neuspehim transplantima – veštački i „na silu“ implementiranim rešenjima, uz gotovo potpun izostanak osećaja za potrebe (srpskog) pravnog i ekonomskog okruženja. Autorka

---

⁵ O problemu jezičke barijere videti i Konak (Conac 2015, 145–163).

takvoj euforiji ne podleže već jasno, argumentovano i produbljeno analizira najvažnija pitanja sastavljanja i primene modela osnivačkih akata. Jasno je da samo uravnotežen i pažljiv pristup može obezbediti da se uvođenjem (obaveznih) modela osnivačkih akata taj institut ne pretvori u neuspeo transplant. Upravo ova monografija nesumnjivo predstavlja odličan putokaz za to čemu i na koji način treba težiti, zbog čega je nezaobilazno štivo za svakoga ko se modelima osnivačkih akata bavi ili će se baviti.

LITERATURA

- [1] Conac, Pierre-Henri. 2/2015. The Societas Unius Personae (SUP): A „Passport“ for Job Creation and Growth. *European Company and Financial Law Review* 12: 139–176.
- [2] Jevremović Petrović, Tatjana. 2012. Uvod u kompanijsko pravo EU: izvori i razvoj. 19–42. *Kompanijsko pravo Evropske unije*, ur. Mirko Vasiljević, Vuk Radović, Tatjana Jevremović Petrović. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- [3] Royo-Villanova, Segismundo Álvarez. 1–2/2019. Proposal Regarding the Use of Digital Tools and Processes in Company Law: The Practitioner’s Perspective. *European Company and Financial Law Review* 16: 149–189.